

Analyzing People's Satisfaction with the Effectiveness of the Family and Youth Protection Law

Gjoramreza Tajbakhsh¹, Mojammas Samieiani², Fatemeh Darvishpour^{3*}

1. Professor and faculty member, Department of Sociology, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran. tajbakhsh@abru.ac.ir
2. Assistant Professor of Communication Sciences and faculty member, Amin University of Law Enforcement Sciences, Tehran, Iran. m.samieiany@gmail.com
3. M. A. in Sociology, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran. (Corresponding Author) Darvishpour@gmail.com

Article Info

Article type

Research Article

Article history

Received: 2 September 2025

Accepted: 11 September 2025

Published: 16 September

Keywords:

Childbearing motivation,

family, couples, Youth

Population Law, satisfaction.

ABSTRACT

Introduction: The full implementation of the Law on Protection of Family and Youth of the Population is an inevitable necessity to get rid of the aging of the country of Iran.

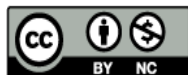
Objective: The purpose of this study is to investigate the attitude of young couples with children born after the promulgation of the Law on Youth of the Population regarding childbearing incentives and their satisfaction with its implementation and effectiveness.

Method: The present study was a descriptive-correlational study. The statistical population of this study is all young couples with children after the Law on Youth of the Population in Khorramabad in the first half of 2024. The sampling method was purposeful and accessible. The instruments used were the questionnaire on government incentives for childbearing (researcher-made, adapted from the Law on Protection of Youth of the Population and Family), the questionnaire on satisfaction and desire to have children (researcher-made, adapted from Kharrazi, 2019).

Findings: The results of the analysis showed that government incentives for childbearing have a positive and direct effect on the desire to have children ($1.96 < 8.546$). The degree of implementation of government incentives for childbearing from the perspective of couples has a negative and indirect effect on couples' satisfaction ($1.96 < 1.069$).

Conclusion: According to the research findings, couples' satisfaction with government incentives for childbearing has an impact on their desire to have children and their motivation to have children. On the other hand, given the lack of implementation of government incentives for childbearing from the perspective of couples and the negative impact of these incentives on their desire and motivation to have children, it is recommended that those in charge of the field establish precise mechanisms to continuously monitor the correct and desirable implementation of the Youth Population Law.

Cite this article: Tajbakhsh, Gh., Samieiani, M. & Darvishpour, F. (2025). Analyzing People's Satisfaction with the Effectiveness of the Family and Youth Protection Law. *Journal of Sociological Studies of Sustainable Development*, 1(2), 87-99.

©The Author(s). Publisher: West Tehran Branch

واکاوی رضایتمندی مردم از اثربخشی قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

غلامرضا تاج بخش^۱، محمد سمیعانی^۲، فاطمه درویشی پور^۳*

۱. استاد و عضو هیأت علمی گروه جامعه شناسی، دانشگاه آیت الله بروجردی (ره)، بروجرد، ایران. tajbakhsh@abru.ac.ir

۲. استادیار علوم ارتباطات و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران. m.samieiany@gmail.com

۳. دانش آموخته کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه آیت الله بروجردی (ره)، بروجرد، ایران. (نویسنده مسئول) Darvishpour@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

مقدمه: اجرای کامل قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر جهت رهایی از سالمند شدن کشور ایران است.

هدف: هدف از انجام این پژوهش بررسی نگرش زوج‌های جوان دارای فرزند متولد شده بعد از ابلاغ قانون جوانی جمعیت در خصوص مشوق‌های فرزندآوری و میزان رضایت آنها از اجرا و اثربخشی آن است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه زوج‌های جوان دارای فرزند بعد از قانون جوانی جمعیت شهر خرم‌آباد در نیمه‌ی اول سال ۱۴۰۳ می‌باشد. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند و در دسترس بود. ابزار پرسشنامه مشوق‌های دولتی فرزندآوری (محقق‌ساخته با اقتباس از قانون حمایت از جوانی جمعیت و خانواده)، پرسشنامه رضایتمندی و تمایل به فرزندآوری (محقق‌ساخته با اقتباس از خرازی، ۱۳۹۸) استفاده شده‌است.

یافته‌ها: نتایج تجزیه و تحلیل نشان دادند که مشوق‌های دولتی فرزندآوری بر تمایل به فرزندآوری اثر مثبت و مستقیم دارد ($0.8546 < 1/96$). میزان اجرایی‌سازی مشوق‌های دولتی فرزندآوری از نظر زوجین بر رضایتمندی زوجین اثر منفی و غیرمستقیمی دارد ($1/069 > 1/96$).

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش، رضایت زوجین از مشوق‌های دولتی فرزندآوری بر تمایل به فرزندآوری و انگیزه فرزندآوری تاثیرگذار است. از طرف دیگر، با توجه به عدم اجرای مشوق‌های دولتی فرزندآوری از دیدگاه زوجین و تاثیر منفی این مشوق‌ها بر تمایل و انگیزه به فرزندآوری، بنابراین، به متولیان امر زمینه توصیه می‌گردد که با ایجاد ساز و کارهای دقیق، نظارت مستمر بر اجرای درست و مطلوب قانون جوانی جمعیت داشته باشند.

نوع مقاله

پژوهشی

تاریخچه

دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۱۱

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۲۰

انتشار: ۱۴۰۴/۰۶/۲۵

کلیدواژه‌ها

انگیزه فرزندآوری، خانواده، زوجین، قانون جوانی جمعیت، رضایتمندی.

استناد: تاج بخش، غ.، سمیعانی، م. و درویشی پور، ف. (۱۴۰۴). واکاوی رضایتمندی مردم از اثربخشی قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت. *مطالعات جامعه‌شناختی توسعه پایدار*، ۱(۲)، ۸۷-۹۹.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران غرب © نویسندگان.

Extended Abstract

Purpose

Figures and numbers indicate that over the past 5 years, the birth rate has not only hasn't increased, but has continued to decrease. In a way, a year before the passage of the Youth Population Law, the country was facing a decline in births, and after the passage of the law in 2021, Iranian society was expected to witness an increase in births in a natural process and trend, but statistics tell a different story. Today, young couples face a set of challenges, opportunities, and new thoughts that greatly affect their attitudes and decisions about having children. Economic conditions can be one of the most important factors that couples consider when deciding to have children. Costs related to having children, such as the costs of raising and educating children, adult housing, and health and medical costs, can affect couples' attitudes. The increase in the cost of living can delay decision-making or even lead to the decision not to have children. On the other hand, cultural and social beliefs also play an important role in couples' decisions about having children. Considering that more than 3 years have passed since the enactment of this law, no positive effect has been seen among couples and no increase in childbearing among them, so it seems necessary to conduct research in this direction. Undoubtedly, any new planning for childbearing and the youth of the population requires analysis and evaluation of the previous incentives included in the Youth Population Law and its determining factors. Therefore, examining the attitudes of young couples can not only help improve policies and programs, but can also have constructive effects on society and sustainable development. The subject area of the present study is in the interdisciplinary field (demography, sociology, and law). The spatial area is the city of Khorramabad and the temporal area is from the first half of 1403. The main purpose of conducting the present study is to examine the attitudes of young couples regarding childbearing incentives and their satisfaction with the implementation and effectiveness of the Youth Population Law. Accordingly, the main question that this study seeks to answer is: Have government incentives increased their motivation and desire to have children? What is the level of satisfaction of couples with newborn children after the implementation of the Youth Population Law?

Method

The present study can be considered an applied research based on its purpose and a descriptive-correlational research in terms of its nature. The statistical population of this study is all young couples in Khorramabad who had children after the Youth Population Law in the first half of 1403. The sampling method of this study was carried out in a purposeful and accessible manner. For this purpose, the researcher visited 6 health centers in the city and interviewed 210 young couples who had children after the Youth Population Law and expressed their consent to participate in the study. A questionnaire was used to collect field data.

Findings

Government incentives for childbearing show a significant effect on couples' motivation and desire to have children. In addition, the effect of government incentives for childbearing on the desire to have children is 0.662, which is a positive and direct value, meaning that by improving the issue of government incentives for childbearing according to the law of young population, the desire to have children among couples increases. Therefore, the first hypothesis of the study is confirmed with 95% confidence, meaning that government incentives for childbearing have a positive and direct effect on the desire to have children. The implementation of government incentives for childbearing does not show a significant effect on couples' satisfaction. In addition, the effect of government incentives for

childbearing on their satisfaction is -0.005, which is a negative and indirect value, meaning that according to couples' views on the non-implementation of government incentives for childbearing, the desire to have children again among couples decreases. Therefore, the second hypothesis of the study is not confirmed with 95% confidence. This means that the failure to properly implement government incentives for childbearing, in accordance with the Youth Population Law, has a negative and indirect effect on the desire to have children again.

Conclusion

In explaining the findings of the second hypothesis of this study, it should be said that in recent years, many countries have faced challenges arising from declining birth rates and aging populations. Iran is no exception to this rule and is struggling with a declining young population and an increasing elderly population. These demographic changes not only have major social and economic consequences, but also affect the future of the country in various fields, including the labor market, pension system, and family structure. In response to these challenges, governments have adopted and implemented various incentives to encourage couples to have children. In this regard, government incentives for having children are provided in various forms, including granting low-interest loans, increasing child support, housing facilities, increasing maternity leave, childcare facilities, and so on. These incentives are designed to reduce the financial and psychological burden of couples and create more suitable conditions for raising children. However, effective and sustainable implementation of these incentives requires careful planning and coordination between various government agencies.

Considering the results of the research hypotheses that the issue of government incentives for childbearing in our country has not been properly implemented and has subsequently led to a decrease in couples' unwillingness and motivation to have children, Therefore, the following practical suggestions are presented to improve the situation of non-implementation of the Law on Family Protection and Youth in Iran:

Establishing a comprehensive and integrated system for monitoring the actions and activities of organizations and bodies in charge of youth; reviewing the articles of the Youth Law and amending current laws to better align with the needs of society; dealing decisively with violators of the Youth Law, etc.

In general, government incentives for childbearing can have a significant impact on increasing couples' willingness to have children. These incentives can help improve the demographic and economic situation of countries by reducing costs and increasing the benefits associated with childbearing, as well as by creating more suitable conditions for raising and caring for children. However, the success of these policies requires a comprehensive and coordinated approach that encompasses all economic, social, and cultural aspects

مقدمه

باروری به عنوان یکی از اصلی‌ترین و بنیادی‌ترین ویژگی‌های جمعیتی؛ یک واقعیت اجتماعی است که در سطح کلان تحت تاثیر عوامل محیطی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و در سطح خرد متأثر از تفکرات، انگیزه‌ها، تمایلات و گرایش‌های افراد است. تغییرات بنیادی در ساختار و ویژگی‌های خانواده ایرانی در ابعاد گوناگون ایجاد شده است. کاهش سطح باروری و انتقال خانواده گسترده به سمت خانواده هسته‌ای و به تبع آن کاهش زاد و ولد و روند سالمندی از تجربیات مهم خانواده‌های ایرانی بوده و امری محسوس است به طوری که میزان باروری کل کشور از ۲/۰۸ فرزند در سال ۱۳۹۶ که می‌توان آن را باروری در سطح جانشینی در نظر گرفت به ۱/۶ در سال ۱۴۰۳ رسیده است (Tajbakhsh, 2021: 233).

موضوع جوانی جمعیت و قوانین مرتبط با آن در کشور فراز و فرودهای زیادی را طی نموده است. به نحوی که پس از انقلاب تا اوائل دهه ۷۰ موضوع فرزندآوری و افزایش مولید یکی از محورهای کلان تصمیم‌گیری در کشور بود اما در برهه‌ای دیگر بدلیل روند فرایند جمعیت، مهیا نبودن و پاسخگو نبودن امکانات موجود به نیازهای جمعیت در حال افزایش؛ عدم تناسب درآمدهای دولت با هزینه‌های جاری کشور طرح تحدید نسل به عنوان یک ضرورت و سیاست کلان کشور تجویز شد. بر این اساس در ماده یک قانون تنظیم خانواده و جمعیت مصوب ۱۳۷۲/۰۲/۲۶؛ داشتن فرزند چهارم به بعد با ضمانت اجرایی نظیر محرومیت از کمک هزینه عائله مندی و حق اولاد همراه شد و یا با انجام فعالیت‌ها و اقداماتی همچون توبکتومی (سترون‌سازی لوله‌ای) در برخی مناطق کشور؛ دسترسی آسان و رایگان به وسائل پیشگیری از بارداری؛ برگزاری نشست‌های علمی و ارائه کارگاه‌های آموزشی در جهت اقناع و ترغیب خانواده‌ها به کاستن از تعداد فرزندان و غیره مداخله عملی در تمایل و انگیزه افراد برای فرزندآوری صورت گرفت. بدلیل تحولات جمعیتی حادث شده در دهه ۹۰ و حرکت جمعیت کشور به سمت سالمندی، ضرورت مداخله برای معکوس کردن روند آن اجتناب ناپذیر شد و با تغییر گفتمان و رویکرد، گرایش سیاست‌ها به نفع افزایش جمعیت تغییر مسیر داد و پس از کش و قوس‌های فراوان، قانون حمایت از جوانی جمعیت در مجلس شورای اسلامی با ۷۳ ماده و ۸۱ تبصره به تصویب رسیده و طی نامه شماره ۹۳۹۸۲ مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۴ توسط شهید رئیسی ابلاغ شد.

بدین سان مقوله فرزندآوری که در گذشته، به‌عنوان یک تصمیم طبیعی و ناگزیر در زندگی زن‌شویی و درون خانوادگی در نظر گرفته می‌شد، با مداخله قانون‌گذار و ایجاد محدودیت بر دسترسی به وسایل پیشگیری از بارداری، ترغیب خانواده‌ها به افزایش تعداد فرزندان، توسل به ابزارهای آموزشی، هنری، فرهنگی و غیره.... تلاش شد بر نگرش و تصمیمات زوجین درباره‌ی فرزندآوری و افزایش جمعیت کشور تأثیرگذار شود.

جدول ۱: میزان ولادت‌ها بین سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۰

سال	مجموع ولادت‌ها	دختر	پسر
۱۳۹۹	۱/۰۹۰/۴۸۵	۵۳۳۴۷۹	۵۵۷۹۹۶
۱۴۰۰	۱/۱۱۶/۲۱۱	۵۴۰۲۵۳	۵۷۵۹۵۸
۱۴۰۱	۱/۰۷۵/۳۵۰	۵۱۹۴۳۳	۵۵۵۸۵۷
۱۴۰۲	۱/۰۵۷/۹۵۸	۵۰۹۹۳۶	۵۴۸۰۲۲
۱۴۰۳ (تا آبانماه)	۵۸۳۲۶۶	۲۸۳۵۶۱	۳۰۰۷۰۵

منبع: (سایت سازمان ثبت احوال کشور، ۱۴۰۳)

ارقام و اعداد جدول شماره (۱) بیانگر آن است که ظرف ۵ سال گذشته نرخ ولادت‌ها نه تنها روند افزایشی نداشته بلکه به روند کاهنده خود ادامه می‌دهد. به نحوی که یکسال قبل از تصویب قانون جوانی جمعیت، کشور با کاهش مولید روبرو بوده و بعد از تصویب قانون در سال ۱۴۰۰ انتظار می‌رفت جامعه ایران شاهد افزایش مولید در یک فرآیند و روند طبیعی باشد اما آمارها چیزی دیگر را روایت می‌کنند. امروزه، زوجین جوان با مجموعه‌ای از چالش‌ها، فرصت‌ها و تفکرات جدید مواجه هستند که به شدت بر نگرش و تصمیماتشان درباره‌ی فرزندآوری تأثیرگذار است. شرایط اقتصادی می‌تواند یکی از مهمترین عواملی باشد که زوج‌ها در نظر گرفتن تصمیم فرزندآوری قرار می‌دهند. هزینه‌های مرتبط با فرزندآوری مثل هزینه‌های پرورش و تحصیل فرزند، مسکن بزرگ‌سالان، و هزینه‌های بهداشتی و پزشکی می‌تواند بر نگرش زوج‌ها تأثیر بگذارد. افزایش هزینه‌های زندگی می‌تواند باعث

تأخیر در تصمیم‌گیری یا حتی تصمیم به عدم فرزندآوری شود. ازطرفی، اعتقادات فرهنگی و اجتماعی نیز نقش مهمی در تصمیم‌گیری زوجها درباره فرزندآوری دارند. با توجه به گذشت بیش از ۳ سال از تصویب این قانون، اثربخشی مثبتی در بین زوجین و افزایش فرزندآوری در بین آنها دیده نشده است، لذا ضروری به نظر می‌رسد تحقیقاتی در این راستا صورت گیرد. بدون شک، هرگونه برنامه ریزی جدید در راستای فرزندآوری و جوانی جمعیت مستلزم تحلیل و ارزیابی مشوق‌های قبلی مندرج در قانون جوانی جمعیت و عوامل تعیین کننده آن است. بنابراین بررسی نگرش زوجین جوان نه تنها می‌تواند به بهبود سیاست‌ها و برنامه‌ها کمک کند بلکه می‌تواند تأثیرات سازنده بر جامعه و توسعه پایدار داشته باشد. قلمرو موضوعی پژوهش حاضر در حیطه‌ی بین رشته‌ای (جمعیت‌شناسی، جامعه‌شناسی و حقوق) است. قلمرو مکانی، شهر خرم‌آباد و قلمرو زمانی از نیمه‌ی اول سال ۱۴۰۳ است. هدف اصلی از انجام پژوهش حاضر بررسی نگرش زوجین جوان در خصوص مشوق‌های فرزندآوری و میزان رضایت آنها از اجرا و اثربخشی قانون جوانی جمعیت است. بر این اساس سوال اصلی که این پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به آن می‌باشد این است: آیا مشوق‌های دولتی انگیزه و تمایل آنها به فرزندآوری را افزایش داده است؟ رضایتمندی زوجین دارای فرزند نو متولد شده بعد از اجرای قانون جوانی جمعیت به چه میزان است؟

مبانی نظری

دیدگاه‌ها و نظریات گوناگونی تاکنون برای تبیین تحولات باروری و فرزندآوری در کشورهای مختلف ارائه شده است که به برخی از آنها در ذیل اشاره می‌شود

نظریه نوگرایی

به عقیده طرفداران این نظریه، نوسازی محیط یک نوع شیوه زندگی فکری به وجود می‌آورد که سرنوشت‌گرایی و خانواده‌گرایی را تضعیف می‌کند و آینده‌نگری و آمال و آرزوی رسیدن به یک زندگی مرفه‌تری را در انسان تقویت می‌کند. پدیده نوگرایی عبارت است از نظام ارزش‌ها و رفتارها که در جوامع کنونی، گسترش فراوان یافته است. نوگرایی به نام یک سازه بازدارنده موجب کاهش آرزوی فرزندزایی است که در نتیجه از میزان باروری کم می‌کند. بنابراین، هر قدر میزان نوگرایی والدین افزایش یابد، احتمال کاهش آرمان و آرزوی آنان برای داشتن فرزند بیشتر، زیاد می‌شود و در حقیقت نوگرایی جای بچه‌دار شدن و یا بچه بسیار داشتن را می‌گیرد و به دنبال آن باروری کاهش می‌یابد. نظریه‌پردازان نوسازی معتقدند که اگر هدف تعیین عوامل مؤثر بر باروری باشد، مطالعات باید در برگیرنده آن دسته از خصایص شخصیتی فرد باشد که جزئی از نوسازی را شکل می‌دهد. به علاوه، آنان طی مطالعات بسیاری نتیجه می‌گیرند که آن دسته از افراد که تحصیلات و سواد بیشتری دارند، از وسایل ارتباط جمعی بیشتری برخوردارند و در نتیجه دارای خصوصیات یک فرد مدرن هستند. به علاوه، گرایش‌ها، طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها و رفتارهایی که فرد در مدرسه می‌آموزد، با تجارب بعدی زندگی او در تعامل بوده، در مجموع گرایش کلی برای داشتن باروری کمتر را ایجاد می‌کند. ارتباط و تجارب افراد با نهادهای جدید در حقیقت تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر نوگرایی آنها دارد. این تجارب تأثیر آشکار خود را از طریق نو ساختن گرایش‌ها و ارزش‌ها بر افراد اعمال می‌کند (Afarini et al. 2018: 318).

نظریه‌های اقتصاد و باروری

یکی از مهمترین عواملی که بر میزان باروری و روند آن در جامعه تأثیر مستقیم و بسزایی دارد، وضع اقتصادی خانواده‌ها در کل جامعه است. سرمایه‌گذاری و هزینه کردن برای فرزندان از لحاظ آموزش و تربیت نیروی انسانی و عدم هزینه برای آنها و سودآوری فرزندان تأثیرات مستقیم بر میزان باروری دارند، بنابراین، نظریه‌های اقتصادی زیادی به منظور تعیین روند باروری مطلوب با توجه به شرایط اقتصادی ارائه شده است. با بررسی روند جمعیت در گذشته و نگاه به وضعیت خانواده‌های سنتی و گسترده متوجه می‌شویم که با وجود فعالیت در امور کشاورزی و دامداری، از فرزند به عنوان یک سرمایه سودآور نام می‌برده‌اند که می‌توانسته است به درآمد خانواده کمک شایانی نماید، ولی امروزه در اکثر جوامع، خصوصاً مناطق شهری شاهد چنین وضعیتی نیستیم و با توجه به پایگاه اقتصادی- اجتماعی، جوامع و خانواده‌ها، فرزند کسی نیست که به درآمد خانواده کمک نماید؛ بلکه

وضعیت به گونه‌ای است که هزینه‌های زیادی را نیز به منظور شروع تحصیل و ادامه آن، گذران اوقات فراغت، فعالیت‌های فوق برنامه و مدت زمانی که از درآمد خانواده استفاده می‌کند تا پس از سپری شدن سال‌های تحصیل بتواند برای خود شغل انتخاب کند و تشکیل خانواده بدهد، می‌طلبد. بنابراین، دگرگونی که در روند باروری ایجاد شده، منتج شده از تغییرات حاصله در جامعه بوده، لذا خانواده‌ها در فرزندآوری تجدید نظر نموده، با استفاده از روش‌های کنترل موالید زمان فرزندآوری خود را برنامه‌ریزی می‌کنند (Shams Ghahfarhi et al., 2022: 14).

گری بکر در مقاله مشهور خود به نام «تحلیل اقتصادی - باروری در سال ۱۹۶۰» نظریه خود را چنین بیان می‌کند که رفتار باروری خانواده‌ها متأثر از رفتار اقتصادی آنهاست و همان گونه که خانوارها در زمینه اقتصادی در مورد گزینش یک کالا تصمیم می‌گیرند، در مورد داشتن فرزند نیز به ایجاد نوعی تعادل عقلایی، در مورد ترجیحات و سلیق خود، میزان درآمد و هزینه‌های فرزند اقدام می‌کنند (Song et al., 2018: 194).

لیننشتاین اقتصاددانی بود که باروری را صرفاً رفتاری اقتصادی به شمار می‌آورد. تمایل و اشتیاق عمومی به داشتن فرزند امری جهان شمول و بدیهی است. در یک نظام اکونومیستی (اقتصادگرایانه) فرزندان نوع خاصی از کالا تلقی می‌شوند که دارای هزینه‌های خاص برای تولید و نگهداری و نیز فواید خاص هستند. این هزینه‌ها و فواید بر حسب رضایتمندی‌های اقتصادی و غیراقتصادی و نیز برخی ویژگی‌هایی که می‌توان عمل سرمایه‌گذاری را به آنها اطلاق کرد، در نظر گرفته می‌شوند. فواید اقتصادی فرزندان شامل مشارکت آنان پس از رشد کافی، در ارتقای ظرفیت تولیدی خانواده و تا حدی تضمین مراقبت از والدین در سنین پیری ایشان است. هزینه مسکن، مراقبت‌های پزشکی و آموزش است. در ضمن، قطع درآمدها به سبب پرداختن به امر بچه‌داری و عدم امکان شغلی را نیز می‌توان در زمره هزینه‌ها قرار داد. فواید غیراقتصادی همانا لذت بردن از بچه‌داری و بزرگ کردن وی است. هزینه‌های غیراقتصادی شامل از دست دادن زمان فراغت و لذت بردن از تمام مواهب مفرحی است که پرداختن به تربیت فرزند شاید مانع از آنها می‌شود (Khalesi, 2011: 44).

تودارو اندیشمند دیگری است که به تبیین اقتصاد باروری پرداخته است. نظریه او مبتنی بر این فرض است که در جوامع توسعه نیافته کودک از طرف خانواده خود نوعی کالای سرمایه‌ای و در جوامع توسعه یافته نوعی کالای مصرفی تلقی می‌شود که میزان تقاضا برای آن تابع عواملی، چون: هزینه تربیت کودک، بازده مورد انتظار کودک و میل به داشتن کالا در مقایسه با میل به داشتن کودک است (Tudor, 2000: 216 quoted by Wesley et al., 2023: 21).

نظریه مبادله

نظریه مبادله سرچشمه فکری‌اش در سود انگاری فلسفی و روان‌شناختی قرار دارد. این نظریه رفتار بشری را حاصل منافع شخصی در نظر می‌گیرد. در این نظریه، افراد، گروه اجتماعی را فقط به خاطر نفع شخصی‌شان شکل می‌دهند. اساسی‌ترین پیش فرض‌های نظریه مبادله این است که گروه‌ها صرفاً مجموعه‌ای از افراد هستند که پیش‌بینی و تبیین رفتار آنها بر اساس مطالعه انگیزه‌هایشان صورت می‌گیرد و افراد به وسیله نفع شخصی برانگیخته می‌شوند؛ یعنی افراد محاسبه گران عقلانی در مورد سود و هزینه هستند. همچنین، از دیدگاه این مکتب انسان‌ها همواره در زندگی خود با دیگران در ارتباط متقابل هستند و سعی می‌کنند که در این ارتباط برای خود نفعی به دست آورند و هرگونه ارتباط با دیگران حکم نوعی مبادله است. نظریه مبادله اجتماعی سعی دارد نشان دهد که رفتار بر حسب پاداش‌هایی که دریافت کرده و هزینه‌هایی که به همراه می‌آورد، تغییر می‌کند. رفتارهای مورد نظر در اینجا، رفتارهایی است که بین دو شخص تعامل کننده وجود دارند و هر دو نفر آنها پاداش‌ها و هزینه‌های ناشی از این تعامل را برای انجام یا عدم انجام یک کنشی محاسبه می‌کنند (Tahbakhsh & Nasiri, 2021: 161).

نظریه ارتقای اجتماعی

در این نظریه متفکران و اندیشمندان میزان باروری هر خانوار و جامعه را مبتنی بر جایگاه و منزلت والدین و یا ساکنان آن جامعه می‌دانند. خانواده با توجه به پیشرفت و ترقی حاصل شده در جامعه و موقعیتی که به عنوان یک عضو داراست، به فرزندآوری

می‌اندیشد. اکنون اگر آوردن فرزند باعث حرکت صعودی خانواده شود، آن را ادامه می‌دهد، ولی اگر فرزندآوری را مانع پیشرفت و توسعه و موقعیت اجتماعی خود بداند، آن را به طرق مختلف کنترل می‌کند (Rakhshani et al., 2023: 36).

نظریه ارزش‌های فرامادی

این نظریه بر تغییر عقاید، ارزش‌ها و نگرش‌ها و تأثیر آنها بر باروری تأکید دارند. اینگلههارت معتقد است که در جوامع جدید ارزش‌های فرامادی، اولویت پیدا کرده‌اند. فرامادیون به فعالیت‌های مفید و جالب اجتماعی، احترام از سوی دیگران، بودن با دوستان و فعالیت‌های سرگرم‌کننده و حرکت به سوی جامعه‌ای که ارزش‌اندیشه در آن بیش از پول باشد، تأکید می‌ورزند. نظریه ارزش‌های فرامادی، همان چیزی است که ون دی کا از آن به عنوان تغییرات نگرشی و فرهنگی یاد می‌کند. ون دی کا و لستاق در توضیح انتقال جمعیتی ثانویه که در کشورهای پیشرفته اتفاق می‌افتد و طی آن باروری به کمتر از حد جانشینی کاهش یافته است، می‌گویند: تغییرات باروری در نتیجه تغییرات ارزشی این جوامع به سمت ارزش‌هایی، مثل: فردگرایی، سکولاریسم و پست مدرنیسم، آزادی و استقلال فردی و عدم پذیرش قدرت خارجی یا اخلاقی و مذهبی حادث شده است. در واقع، ریشه تأثیر تحولات ارزش در تغییرات باروری به نظریه‌های نگرشی و فرهنگ که در دهه‌های قبل مطرح گردید، بر می‌گردد که علت ارائه این نظریه ضعف‌هایی بود که در نظریه‌های اقتصادی مشاهده گردید. آنان معتقدند که هر چند عوامل اقتصادی ممکن است در تبیین تفاوت‌های باروری در منطقه‌ای مؤثر باشد، ولی توجه به ایده‌ها، نگرش‌ها و فرهنگ هر جمعیتی در مطالعه باروری ضروری است (Inglehart & Christian, 2005: 141).

نظریه عمل معقول

فیشین و آجزن (۱۹۹۸)، انسان را یک موجود منطقی در نظر می‌گیرند که معمولاً به شیوه منسجم و مؤثر عمل می‌کند. به نظر فیشین و آجزن، آنچه بین نگرش و رفتار دیده می‌شود، قصد عمل کردن است. به عقیده آن‌ها، اگر شخصی واقعاً قصد داشته باشد که در یک موقعیت معین یا در مقابل یک موضوع معین، به شیوه خاصی عمل کند، رفتار او آن را نشان خواهد داد (از کوزه همان برون تراود که در اوست)، مگر اینکه از نظر ابزاری یا جسمی شرایط فراهم نباشد. این دو پژوهشگر، ابتدا قصد زنان برای بچه دار شدن در دو سال آینده را می‌پرسند. دو سال بعد، بین قصد بچه دار شدن و اقدام به بچه دار شدن، همبستگی بسیار معنادار ۱/۶ را به دست می‌آورند. مفهوم‌مجمله این است زنانی که قصد بارداری داشتند، درمجموع سعی کرده‌اند به آن عمل کنند. مسلماً عوامل غیرقابل کنترل نیز وارد عمل می‌شود، مثل قطع رابطه با همسر، فقدان امکانات مادی یا زیستی. باوجود همه این عوامل، قصد عمل کردن می‌تواند معیار خوبی برای پیش‌بینی رفتار باشد؛ اما چه چیزی قصد را تعیین می‌کند؟ الگوی عمل معقول می‌گوید: از یک طرف نگرش و از طرف دیگر، هنجارهای ذهنی. طبق نظریه فیشین و آجزن، نگرش از دو عامل ناشی می‌شود: باورهای مربوط به پیامدهای یک رفتار معین و ارزشی که به پیامدها داده می‌شود. از طرف دیگر، فرد هرگز با چشم بسته عمل نمی‌کند. قصد عمل کردن فرد مسلماً تحت تأثیر نگرش او قرار می‌گیرد، همچنین فشار اطرافیان و میزان ارزش‌گذاری به این فشارها نیز قصد او را تحت تأثیر قرار می‌دهند: این‌ها عوامل تشکیل‌دهنده الگویی هستند که اصطلاحاً «هنجارهای ذهنی» نامیده می‌شود. هنجارها از این نظر ذهنی است که فرد، رفتار خود را بر اساس ادراکی که از آن‌ها دارد، پایه‌ریزی می‌کند. طبق این نظریه، برای آنکه نگرش به رفتار تبدیل شود، لازم است بر انتظارات قابل تحقق پایه‌ریزی شود و بر تقویت اطرافیان تکیه کند (Rezvanizadeh & Peykani, 2011: 69).

به نظر فیشین و آجزن (۲۰۰۱)، آنچه بین نگرش و رفتار دیده می‌شود، قصد عمل کردن است. نظر آن‌ها این است که رفتار در حالتی بیشتر قابل پیش‌بینی و قابل درک خواهد بود که ما به «قصد» شخص به رفتار در شرایط خاصی توجه کنیم، نه اینکه فقط نگرش‌های او را نسبت به آن رفتار مورد توجه قرار دهیم. بر اساس این نظریه، قصد باروری تا حد زیادی می‌تواند رفتار باروری را پیش‌بینی کند. متغیرهای دیگر در حکم عواملی هستند که بر قصد فرزندآوری تأثیر می‌گذارند (Song et al., 2018: 36).

پیشینه تجربی پژوهش

تاج بخش (۱۴۰۳) کاوشی در تجربه زیسته زوجین از فرزندآوری؛ رخشانی و همکاران (۱۴۰۲) بررسی عوامل بر تمایل به فرزندآوری در زوجین ایرانی؛ علی دوستی و همکاران (۱۴۰۲) بررسی تمایل به فرزندآوری در شهر کرمانشاه: تعیین کنندۀها و محدودیت‌ها؛ کریمی و همکاران (۱۴۰۲) بررسی نقش نشاط معنوی در رضایتمندی زناشویی و نگرش به فرزندآوری در زوجین؛ شمس قهفرخی و همکاران (۱۴۰۱) واکاوی چالش‌های فردی و اجتماعی فرزندآوری در بستر باروری پائین؛ ولسی و همکاران (۲۰۲۳) بررسی همبستگی تمایل به فرزند در میان زنان؛ ماکارنتسیوا و همکاران (۲۰۲۱) مطالعه تمایل (عدم) داشتن فرزند در نظرسنجی جمعیت؛ تادور (۲۰۲۰) بررسی مشوق‌های مالی، باروری و نتایج اولیه زندگی کودک و دیگر پژوهش‌های داخلی و خارجی که به تحلیل و بررسی عوامل تمایل و عدم تمایل، همچنین بررسی عوامل موثر بر فرزندآوری پرداخته‌اند. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از پیشینه‌های ذکر شده حکایت از فقدان پژوهشی مستقل و مستقیم مرتبط با واکاوی اثر بخشی قانون جوانی جمعیت باشد دارد و براین اساس پژوهش‌های دیگر با اهداف، روش و ساختار تحقیق حاضر تفاوت اساسی دارند. در نتیجه اهمیت و نوآوری این پژوهش در آن است که بررسی اثربخشی و رضایتمندی مشوق‌های فرزندآوری با بهره‌گیری از قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت را مد نظر دارد.

روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر را می‌توان بر اساس هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر ماهیت جزء تحقیقات توصیفی- همبستگی به‌شمار آورد. جامعه آماری این پژوهش تمامی زوجین جوان شهر خرم‌آباد دارای فرزند بعد از قانون جوانی جمعیت در نیمه‌ی اول سال ۱۴۰۳ می‌باشد. روش نمونه‌گیری این پژوهش، به‌صورت هدفمند و دردسترس انجام شده‌است. بدین‌منظور محقق با حضور در ۶ مرکز بهداشتی سطح شهر با ۲۱۰ زوج جوانی که دارای فرزند بعد از قانون جوانی جمعیت شدند و برای شرکت در مطالعه اظهار رضایت داشتند مورد پرسش قرار گرفتند. برای گردآوری اطلاعات میدانی پژوهش از پرسشنامه استفاده شد.

جدول ۲: معرفی مقیاس‌های اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

ردیف	پرسشنامه	ابعاد	سوالات	منبع
۱	مشوق‌های دولتی فرزندآوری	رضایت زوجین	۱-۱۸	محقق ساخته
		اجرایی‌سازی مشوق‌های فرزندآوری	۱۹-۳۶	(با اقتباس از قانون حمایت از جوانی جمعیت و خانواده، ۱۴۰۰)
۲	تمایل به فرزندآوری	گرایش به فرزندآوری	۳۷-۵۴	محقق ساخته (با اقتباس از پژوهش خرازی، ۱۳۹۸)

در پژوهش حاضر، پردازش و تحلیل داده‌ها در دو بخش تحلیل آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است.

پایایی ابزار پژوهش

برای محاسبه میزان پایایی پرسشنامه ابتدا پرسشنامه بین ۳۰ نفر از افراد مورد مطالعه توزیع و جمع‌آوری گردید و سپس با استفاده از فرمول زیر مقدار ضریب آلفا را محاسبه گردید.

جدول ۳: آلفای کرونباخ متغیرهای مشوق‌های دولتی فرزندآوری، انگیزه و تمایل به فرزندآوری

ردیف	متغیرهای پژوهش	پایایی (آلفای کرونباخ)
۱	رضایت زوجین از مشوق‌های دولتی فرزندآوری	۰/۷۵
	اجرایی‌سازی مشوق‌های فرزندآوری	۰/۷۳
	جمع کل آلفای کرونباخ مقیاس مشوق‌های دولتی فرزندآوری	۰/۷۴
۲	جمع کل آلفای کرونباخ مقیاس تمایل به فرزندآوری	۰/۸۱

یافته های توصیفی

یافته های توصیفی از منظر متغیر سن نشان می دهد افراد ۳۰ سال به بالا با ۴۹/۵۲ درصد بیشترین افراد جامعه ی آماری را تشکیل می دهند و افراد دارای سن ۲۰-۲۴ سال با ۱۸/۵۷ درصد کمترین افراد جامعه آماری را تشکیل می دهند. از میان کل پاسخ دهندگان، بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر می باشد که شامل ۱۲۲ نفر است و ۵۸/۱۱ درصد حجم نمونه را تشکیل می دهند. همچنین تعداد ۱۹ نفر از پاسخ دهندگان را افراد دارای مدرک تحصیلی کاردانی تشکیل می دهند که کمترین مقدار فراوانی ۹/۰۴ درصد را تشکیل می دهند. از میان کل پاسخ دهندگان، بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای وضعیت اقتصادی متوسط می باشد که شامل ۱۰۱ نفر است و ۴۸/۰۹ درصد حجم نمونه را تشکیل می دهند. همچنین تعداد ۵ نفر از پاسخ دهندگان را افراد دارای وضعیت اقتصادی بالا تشکیل می دهند که کمترین مقدار فراوانی ۲/۰۴ درصد را تشکیل می دهند.

از میان کل پاسخ دهندگان، بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای فرزند اول می باشد که شامل ۱۴۱ نفر است و ۶۷/۱۴ درصد حجم نمونه را تشکیل می دهند. همچنین تعداد ۹ نفر از پاسخ دهندگان را افراد دارای فرزند چهارم و بیشتر تشکیل می دهند که کمترین مقدار فراوانی ۴/۳ درصد را تشکیل می دهند. از میان کل پاسخ دهندگان، بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای تعداد فرزند سه یا بیشتر می باشد که شامل ۱۴۸ نفر است و ۷۰/۴۶ درصد حجم نمونه را تشکیل می دهند.

یافته های استنباطی

جدول ۴: آزمون ضریب مسیر، نتایج آزمون t فرضیه های پژوهش

فرضیه پژوهش	آماره t	ضریب مسیر استاندارد	نتیجه آزمون
← مشوق های دولتی فرزندآوری	۸/۵۴۶	۰/۶۶۲	تایید
← میزان اجرایی سازی مشوق های دولتی فرزندآوری	۱/۰۶۹	-۰/۰۰۵	عدم تایید

با توجه به نتایج جدول و با توجه به مقدار قدرمطلق آماره t ، ($۸/۵۴۶ > ۱/۹۶$)، معنادار می باشد (مقدار قدرمطلق t بزرگتر از سطح ۱/۹۶ است). لذا فرضیه صفر رد شده و فرضیه یک تایید شده است. بنابراین مشوق های دولتی فرزندآوری بر ایجاد انگیزه و تمایل به فرزندآوری زوجین تاثیر معناداری را نشان می دهد. علاوه بر این، میزان تاثیر مشوق های دولتی فرزندآوری بر تمایل به فرزندآوری برابر ۰/۶۶۲ است که مقداری مثبت و مستقیم می باشد یعنی با بهبود مساله مشوق های دولتی فرزندآوری با توجه به قانون جوانی جمعیت، موضوع تمایل به فرزندآوری در بین زوجین افزایش می یابد. لذا با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه اول پژوهش تایید می شود یعنی مشوق های دولتی فرزندآوری بر تمایل به فرزندآوری اثر مثبت و مستقیمی وجود دارد. با توجه به نتایج جدول فوق، مقدار قدرمطلق آماره t ، ($۱/۰۶۹ < ۱/۹۶$)، معنادار نمی باشد (مقدار قدرمطلق t کوچک تر از سطح ۱/۹۶ است). لذا فرضیه صفر پذیرفته شده و فرضیه یک رد شده است. بنابراین میزان اجرایی سازی مشوق های دولتی فرزندآوری از نظر زوجین بر رضایتمندی آنان تاثیر معناداری را نشان نمی دهد. علاوه بر این، میزان تاثیر مشوق های دولتی فرزندآوری بر رضایتمندی آنان برابر -۰/۰۰۵ است که مقداری منفی و غیرمستقیم می باشد یعنی با توجه به دیدگاه زوجین در خصوص اجرایی نشدن مشوق های دولتی فرزندآوری، موضوع تمایل به فرزندآوری مجدد در بین زوجین کاهش می یابد. لذا با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه دوم پژوهش تایید نشده است. یعنی عدم اجرای درست مشوق های دولتی فرزندآوری با توجه به قانون جوانی جمعیت بر تمایل به فرزندآوری مجدد اثر منفی و غیر مستقیمی نشان می دهد.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه اول پژوهش، مشخص شد که مشوق های دولتی فرزندآوری بر تمایل به فرزندآوری اثر مستقیم دارد. علاوه بر این، میزان تاثیر مشوق های دولتی فرزندآوری بر تمایل به فرزندآوری زنان متأهل کارمند برابر ۰/۶۶۲ است که مقداری مثبت و مستقیم بود؛ یعنی، با بهبود مساله مشوق های دولتی فرزندآوری با توجه به قانون جوانی

جمعیت، موضوع تمایل به فرزندآوری در بین زوجین افزایش می‌یابد. یافته‌های پژوهش با یافته‌های مطالعات تاج بخش (۱۴۰۳)؛ رخشانی و همکاران (۱۴۰۲)؛ علی‌دوستی، ادهمی و کاظمی‌پور (۱۴۰۲)؛ شمس‌قهفرخی و همکاران (۱۴۰۱) که نشان دادند در زوجین ایرانی تمایل به فرزندآوری، تحت تاثیر عوامل اقتصادی-فرهنگی و اجتماعی جامعه است همگرایی دارد.

بنابراین در تبیین یافته‌های فرضیه اول مبنی بر اثر مستقیم مشوق‌های دولتی فرزندآوری بر تمایل به فرزندآوری در بین زوجین، می‌توان گفت که در سال‌های اخیر، بسیاری از کشورها با کاهش نرخ باروری و افزایش نرخ سالمندی جمعیت مواجه شده‌اند. این تغییرات جمعیتی نه تنها بر ساختار اجتماعی و اقتصادی کشورها تأثیر می‌گذارد، بلکه به‌ویژه در بلندمدت می‌تواند پیامدهای منفی قابل توجهی برای توسعه پایدار و رفاه اجتماعی داشته باشد. از این رو، دولت‌ها به دنبال سیاست‌ها و مشوق‌هایی هستند که بتوانند روند کاهش باروری را معکوس کنند و انگیزه زوجین برای فرزندآوری را افزایش دهند. گری بکر در مقاله مشهور خود به نام «تحلیل اقتصادی - باروری در سال ۱۹۶۰» نظریه خود را چنین بیان می‌کند که رفتار باروری خانواده‌ها متأثر از رفتار اقتصادی آنهاست و همان گونه که خانوارها در زمینه اقتصادی در مورد گزینش یک کالا تصمیم می‌گیرند، در مورد داشتن فرزند نیز به ایجاد نوعی تعادل عقلایی، در مورد ترجیحات و سلايق خود، میزان درآمد و هزینه‌های فرزند اقدام می‌کنند (Alidoosti et al., 2023: 87). از این رو، مشوق‌های دولتی فرزندآوری که به منظور تسهیل و تشویق فرزندآوری در بین زوجین طراحی شده‌اند، می‌توانند به صورت مستقیم یا غیرمستقیم باشند و در قالب‌های مختلفی از جمله کمک‌های مالی، مرخصی‌های والدینی، تسهیلات بهداشتی و آموزشی، و حمایت‌های شغلی ارائه شوند. هدف اصلی این مشوق‌ها کاهش هزینه‌ها و افزایش منافع مرتبط با فرزندآوری است، تا به این ترتیب، زوجین بیشتری تمایل به داشتن فرزند داشته باشند. به نظر فیشین و آجن (۲۰۰۱)، آنچه بین نگرش و رفتار دیده می‌شود، قصد عمل کردن است. نظر آن‌ها این است که رفتار در حالتی بیشتر قابل پیش‌بینی و قابل درک خواهد بود که ما به «قصد» شخص به رفتار در شرایط خاصی توجه کنیم، نه اینکه فقط نگرش‌های او را نسبت به آن رفتار مورد توجه قرار دهیم. بر اساس این نظریه، قصد باروری تا حد زیادی می‌تواند رفتار باروری را پیش‌بینی کند. متغیرهای دیگر در حکم عواملی هستند که بر قصد فرزندآوری تأثیر می‌گذارند (Song et al., 2018: 36).

در مجموع، مشوق‌های دولتی فرزندآوری می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر افزایش تمایل زوجین به فرزندآوری داشته باشند. این مشوق‌ها با کاهش هزینه‌ها و افزایش منافع مرتبط با فرزندآوری، و همچنین با ایجاد شرایط مناسب‌تر برای تربیت و نگهداری کودکان، می‌توانند به بهبود وضعیت جمعیتی و اقتصادی کشورها کمک کنند. با این حال، موفقیت این سیاست‌ها نیازمند یک رویکرد جامع و هماهنگ است که تمامی جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در بر بگیرد.

با توجه به نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه دوم پژوهش، نتیجه گرفته شد که میزان عملیاتی‌سازی مشوق‌های دولتی فرزندآوری از نظر زوجین بر مساله رضایتمندی آنها اثر مستقیمی را نشان نداد. علاوه بر این، میزان تأثیر مشوق‌های دولتی فرزندآوری بر رضایتمندی زوجین برابر ۰/۰۰۵- است که مقداری منفی و غیرمستقیم بود یعنی با توجه به دیدگاه زوجین در خصوص اجرایی‌نشدن مشوق‌های دولتی فرزندآوری، موضوع تمایل به فرزندآوری در بین زوجین کاهش می‌یابد. نتایج این بخش با یافته‌های مطالعات تاج‌بخش (۱۴۰۰)؛ تاج‌بخش و پویافر (۱۴۰۰) که نشان دادند عدم فراهم شدن امکانات و شرایط اقتصادی و مادی مانع تشکیل خانواده و فرزندآوری می‌شود، همسو است.

در تبیین یافته‌های فرضیه دوم این پژوهش باید گفت که در سال‌های اخیر، بسیاری از کشورها با چالش‌های ناشی از کاهش نرخ زاد و ولد و پیری جمعیت مواجه شده‌اند. ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست و با روند کاهشی جمعیت جوان و افزایش جمعیت سالخورده دست و پنجه نرم می‌کند. این تغییرات دموگرافیک نه تنها پیامدهای اجتماعی و اقتصادی عمده‌ای به دنبال دارد، بلکه بر آینده کشور در زمینه‌های مختلف از جمله بازار کار، نظام بازنشستگی و ساختار خانواده تأثیر می‌گذارد. در پاسخ به این چالش‌ها، دولت‌ها به اتخاذ و اجرای مشوق‌های مختلف برای ترغیب زوجین به فرزندآوری پرداخته‌اند. در این راستا، مشوق‌های دولتی فرزندآوری به شکل‌های مختلفی از جمله اعطای وام کم بهره، افزایش حق اولاد، تسهیلات مسکن، افزایش مرخصی زایمان، تسهیلات مراقبت از کودکان و.... ارائه می‌شوند. این مشوق‌ها با هدف کاهش بار مالی و روانی زوجین و ایجاد شرایط مناسب‌تر برای تربیت کودکان طراحی شده‌اند. با این حال، اجرای مؤثر و پایدار این مشوق‌ها نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و هماهنگی میان نهادهای مختلف دولتی است.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش مبنی بر اینکه موضوع مشوق‌های دولتی فرزندآوری در کشور ما به صورت مناسب عملیاتی نشده است و متعاقب آن منجر به کاهش عدم تمایل و انگیزه زوجین به فرزندآوری شده است. از این رو، برای بهبود وضعیت عدم اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در ایران پیشنهادات کاربردی ذیل ارائه می‌گردد:

ایجاد سامانه جامع و یکپارچه رصد اقدامات و فعالیت‌های سازمان‌ها و ارگان‌های متولی جوانی جمعیت؛ بازنگری در مواد قانون جوانی جمعیت و اصلاح قوانین فعلی برای هماهنگی بیشتر با نیازهای جامعه؛ برخورد قاطع با قانون شکنان قانون جوانی جمعیت و غیره.....همچنین برای تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود

۱. بررسی تاثیر اقتصادی مشوق‌های دولتی: تحقیقاتی که به بررسی تاثیر مشوق‌های مالی مانند یارانه‌ها، وام‌ها، و کمک‌های مالی دولت در تصمیم‌گیری زوجین برای فرزندآوری می‌پردازند.
۲. مطالعه مقایسه‌ای بین کشورها: مقایسه نگرش‌ها و تاثیر مشوق‌های دولتی در کشورهای مختلف با فرهنگ‌ها و سیاست‌های مختلف. این مقایسه می‌تواند نشان دهد که کدام سیاست‌ها و مشوق‌ها بیشتر موثر هستند.
۳. بررسی تاثیر مشوق‌های غیرمالی: تحقیق درباره تاثیر مشوق‌های غیرمالی مانند افزایش مرخصی والدین، تسهیلات نگهداری کودکان، و بهبود شرایط کاری والدین بر تصمیم زوجین برای فرزندآوری.
۴. تحلیل گروه‌های سنی و طبقات اجتماعی: مطالعه نگرش‌ها و تصمیمات زوجین در گروه‌های سنی مختلف و طبقات اجتماعی متفاوت نسبت به مشوق‌های دولتی فرزندآوری.
۵. انجام تحقیقات کیفی: مصاحبه‌های عمیق با زوجین برای درک بهتر نگرش‌ها و تجربیات شخصی آنها نسبت به مشوق‌های دولتی فرزندآوری.

منابع

- Afarini, Farhad; Akbari, Nader and Montazeri, Ali. (2018). The relationship between social support and childbearing intention in women living in Tehran, Payesh Journal, 17(3), 315-328.
- Alidoosti, Ali Akbar; Adhami, Ali and Kazemipour, Shahram. (2021). Socio-economic factors affecting attitudes towards childbearing (Case study: couples on the verge of marriage in Kermanshah), Payesh Journal, 20(4), 471-485.
- Alidoosti, Hesameddin; Hariri, Mehdi and Safarian, Mohsen. (2023). Intention to have children in Kermanshah city: Determinants and limitations, Journal of Social Sciences of Ferdowsi University of Mashhad, 20(1), 109-83.
- Eichenberg, C., Huss, J., Küsel, C., & Hertlein, K. (2022). Desire to have children and the Internet: Aspects for psychosomatic practice. Journal of Couple & Relationship Therapy, 22(2), 150-164.
- Fahlén, S., & Oláh, L. (2018). Economic uncertainty and first-birth intentions in Europ. Demographic Research, 39, 794-835.
- Inglehart, R. & Christian, W. (2005). Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence. 10.1017/CBO9780511790881.
- Khalisi, Zahra. (2011). Study of factors affecting the choice of the time of the first child in Shahreza city, Master's thesis in Demography, Faculty of Literature and Humanities, Dehaqan Azad University.
- Law on Family Protection and Youth Population. (2021). Legal Assistant of the President.
- Makarentseva, A. O., Galieva, N. I., & Rogozin, D. M. (2021). Desire (not) to have children in the population surveys. Monitoring obshchestvennogo mneniya: ekonomicheskie i sotsial'nye peremeny, 492-515.
- Rakhshani, Zahra; Ganji, Reza and Kiani, Mohammad. (2013). Study of factors on the desire to have children in Iranian couples, 9th Student Conference on the Study of Health Culture from the Perspective of the Quran and Hadith, Tehran.
- Razavizadeh, Neda and Peykani, Tektam (2011). "A Review of Social Studies on Family Planning and Fertility Reduction in Iran", Journal of Cultural Strategy, No. 30.

- Shams Ghahfarkhi, Farideh; Askari Nadushan, Abbas; Aini Zeinab, Hassan; Rouhani, Ali and Abbasi Shavazi, Mohammad Jalal. (2022). At the crossroads of the decision to have children: An analysis of the individual and social challenges of having children in the context of low fertility in the city of Isfahan, *Journal of Applied Sociology*, 33(4), 28-1.
- Song, J. E., Ahn, J., Lee, S., & Roh, K. (2018). Factors related to low birth rate among married women in Korea. *PLoS One*, 13(3): e0194597.
- Tajbakhsh, Gholamreza and Mohammadi, Hanieh. (2019). Analysis of the reasons for young people's tendency to live single and turn away from marriage, *Population Quarterly*, 1(111), 133-113.
- Tajbakhsh, Gholamreza and Nasiri, Mohammad. (2019). The relationship between economic variables and increasing the age of marriage with the approach of general population policies, *Strategic and Macro Policies Quarterly*, 9(33), 103-82.
- Tajbakhsh, Gholamreza and Pouyafar, Mohammadreza. (2019). Analysis of the causes of changing the age pattern of marriage in rural areas, *Ilam Culture Quarterly*, 22(70 and 71), 171-148.
- Tajbakhsh, Gholamreza. (2019). Analysis of cultural factors affecting the occurrence of divorce using the Q method, *Quarterly Journal of Cultural Sociology*, 12(4), 1-23.
- Tajbakhsh, Gholamreza. (2019). Study of the contexts and contexts of the decline in fertility rates: a qualitative research, *Quarterly Journal of Population Studies*, 12(113 and 114), 69-96.
- Tudor, S. (2020). Financial incentives, fertility and early life child outcomes. *Labour Economics*, 64, 101839.
- Wesley, Y., Ekeh, A., & Anuforo, P. O. (2023). Correlates of desire for children among women. *Global Journal of Fertility and Research*, 8(1), 014-022.
- Civil Registration Organization (1403). Results of calculating the birth rate in the country.